דברי תורה
שי צבי
מיוסד עפ"י ספה"ק
חובת הלבבות

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום. פירש רש"י: מלאכים ממש, עכ"ד. וכתב בתפארת שלמה (ריש פרשתן), **ממש** ראשי תיבות **מ'קבלת מ'לכות ש'מים**, היינו המלאכים היוצאים מכוונת קריאת שמע, עכ"ד. ויש להבין מדוע שלח לעשו מלאכים היוצאים מקריאת שמע דוקא.

ב) ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך. ודקדק בייטב לב (בפרשתן, אות ד), האם בזה ימצא חן במה שמודיעו 'ויהי לי שור וחמור'.

ונראה בהקדם המבואר בחובות הלבבות (שער הבחינה, פרק ג)[א], כי האיש הנבון יודע כי ביתו בעולם הבא הוא שלו באמת, והוא משתדל למענו בכל יכלתו, כמי שעוסק במלאכת עצמו, אבל עניני עולם הזה אינם שלו, והוא משתדל למענם רק על פי ההכרח, כאדם העוסק במלאכת אחרים, עכ"ד.

ובסידורו של שבת (חלק ב דרוש ד, פרק א) ביאר בזה הכתוב (במדבר ה, י) **ואיש את קדשיו לו יהיו.** פירוש, מה שאדם עושה בעסקי הקודש, שהם תורה ומצוות, זהו שלו ממש, כי נשאר אתו לחיי נצח, אבל עסקי חול אשר לא בקודש המה, אינם שלו, כי הוא עתיד לעזוב לאחרים חילו, עכ"ד.

אולם כבר כתב בחובות הלבבות (שער עבודת האלקים, פרק ט)[ב], כי העובד את בוראו, נחשבים מעשי הרשות שלו, כאכילה ושתיה ושאר צרכי הגוף, בכלל מעשיו הטובים, והוא מקבל עליהם שכר כמו על מצוות גמורות, מאחר שבכל אלה הוא מתקן הגוף ומחזקו לעבודת בוראו, עכ"ד.

ולפי זה יש מציאות, שגם עניני עולם הזה יחשבו לאדם כשלו ממש, ויקבל עליהם שכר לחיי נצח. אך דעת לנבון נקל, שלא נאמר זה אלא במי שבאמת מכוון בעת עסקו בצרכי הגוף לצורך גבוה, למען יהא גופו בריא ושלם לעבודת הבורא, ולא להתענג במעדני העולם.

והנה ידוע מה שכתבו המפרשים (עיין אלשיך הק' בראשית כז, א), כי לפי שיעקב ועשו נטלו חלקם, יעקב העולם הבא ועשו העולם הזה, לכן ביקש יצחק אבינו לברך את עשו בברכות עולם הזה, ואת יעקב בברכות עולם הבא, ועל זה היתה תלונת עשו, מדוע לקח יעקב גם ברכות עולם הזה לעצמו, עכ"ד.

אולם בבני יששכר (סיון מאמר ה, אות כז) כתב, דהא דאמרינן 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא', הוא רק על קיום עצם המצוה, אבל כשאדם מוסיף לקיים יותר מחיובו, משתלם בשכרו גם בעולם הזה, עכ"ד. ומובן שהוא הדין למעשי הרשות שאדם מקיים לשם שמים, שמגיע לו בשכרם גם ברכות עולם הזה, שהרי לא נצטווה עליהם בתורה.

ובזה מובן מה ששלח יעקב לומר לעשו **ויהי 'לי' שור וחמור צאן ועבד ושפחה.** פירוש, גם עניני העולם הזה, וכגון שור וחמור צאן ועבד ושפחה, נקראים שלי, לפי שאני עוסק בהם לשם שמים בכוונה טהורה, ואם כן דין הוא שאקבל עליהם שכר כמו על מצוות גמורות, אך לפי שהם תוספת על עיקר החיוב, אני משתלם משכרם גם בעולם הזה.

והנה עצה טובה קא משמע לן בספר אגרא דכלה (פרשת משפטים, ד"ה וירצה עוד) איך לפרוש בניקל מהנאות העולם. כי הנה טבע איש הישראלי הוא למות על קדושת השם כשרוצים להעבירו על הדת חלילה, והוא הקבלה שמקבל כל איש ישראלי בקריאת שמע בתיבת 'אחד'. וכשמעלה זאת האדם על לבו, אזי בניקל לו לפרוש מכל תענוגי עולם הזה, כי ידמה בנפשו, הלא שבירת זאת התאוה קלה ביותר מיסורי מיתה רחמנא ליצלן, ואם הוא מוכן למות על דבר כבוד שמו, על אחת כמה וכמה לשבור זאת התאוה. ובזה כתב לבאר כוונת הכתוב (בראשית א, ט) 'יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד'. דהנה מיסוד המים נצמחים כל התענוגים. ואמר הכתוב 'יקוו המים מתחת השמים' - הם כל התענוגים שאפשר להיות תחת כל השמים, 'אל מקום אחד', היינו למסירות נפש ב'אחד', ואז יהיה בניקל להתגבר עליהם, עכ"ד.

ויש לומר שלזה שלח יעקב לעשו מלאכים היוצאים מכוונת קריאת שמע, להודיע לו כי בעת קריאת שמע הוא מכוון למסור נפשו על קידוש השם, ועל ידי כן בניקל לו להתגבר על תענוגי העולם, ושלא לכוון במעשי הרשות לשם הנאה, אלא לשם שמים לצורך גבוה, ואם כן הם נחשבים בכלל מעשיו הטובים, וממילא יכול הוא ליהנות משכרם גם בעולם הזה, לפי שהם תוספת על עיקר החיוב.

א) וזה לשונו: **והמשכיל**, כאשר יעיין במשל הזה, **יתבונן ממנו עניני אחריותו, אשר היא ביתו באמת, ויעשה לה בכל יכלתו. וכשהוא עושה לעולמו, יעשה לו כמי שעושה בשל אחרים, כדי הצורך והסיפוק בלבד.** והכסיל עושה בשני הדברים בהיפך, משתדל בעניני עולמו, ומתעלם מעניני אחריתו, עכ"ד.

ב) וזה לשונו: **ואם תהיה על הדעת הזאת, ותגבירי שכלך, ותשמעי לעצתו, יכתוב סופר המעשים הטובים כל תנועותיך המותרות בכלל המעשים הטובים ותהיינה נוספות עליהם**, עכ"ד. ופירש בטוב הלבנון בזה הלשון: **מאחר שבא לטהר עצמו, ורואה כל עמידתו בעולם הזה כדי לעבוד את בוראו, הנה כל מה שיהנה בעולם מן הדברים המותרים לו, גם זה למצוה יחשב לו, שמתקן הגוף ומחזקו לעבודת בוראו**, עכ"ד.

לקבלת הגליון, ולהערות והארות: L0527654612@gmail.com